

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 8.

21 Februarie 1899.

Cultură derisorie

Ministrul unguresc de instrucțiune publică a hotărît să înființeze o mie de școli primare, dintre cari cele mai multe în comune locuite de populațiune nemaghiară.

Ar fi o faptă laudabilă, această inițiativă a ministrului maghiar, dacă gândul său ar fi ca aceste școli să răspîndească cultură în localitățile în cari au să fie întemeiate.

Dar școlile acestea vor fi maghiare, cu toate că legile ungurești prevăd că în regiunile locuite de nemaghiari școlile vor trebui să fie de naționalitatea acestora.

Nu încapă îndoială, că nu la cultură se gîndește d. *Wlassics*, ministrul cultelor și instrucțiunii publice din Ungaria, ci la *maghiarisare*.

Se vor cheltui deci și de astădată mai multe și mai grele milioane din bugetul statului, din contribuțiunile pe cari acest stat le stoarce și dela naționalități, pentru ca să deschiză noi pepiniere de maghiarisare.

Aceasta nu se chiamă răspîndirea *culturei*, ci împiedicarea ei, căci aceste școli sunt, în definitiv instrumente de prostire a populațiunii. Cum să-ți

poți închipui, că d. e. copiii români, care toată viața lor petrec și au s'o petreacă în sate românești, pe pământ românesc, au să poată fi maghiarisați prin cîte o venitură de dascăl unguresc, străin și urgisit între Români?

Mai întîiu, că aceste școli, ori-cît ar fi de frumoase, de igienice și de moderne, au să rămână pustii, căci în special Români n'au să-și trimită copiii la ele.

Și azi există un număr destul de mare de asemenea școli ungurești în satele românești; dar în afară de copiii dascălului maghiar și ai jidanului de cîrciumar alți nu cercetează aceste fabrici de pseudo-cultură.

Tot astfel se va întîmpla și cu mia de școli maghiare ce se va înființa de aci înainte. Bugetul statului se va încărea cu cîte-va milioane, populațiunea va avea să asude din nou ca să pună această cheltuială la loc, școlile se vor clădi și organiza, dar din toate aceste cheltueli n'au să beneficieze decît cei o mie de învățători maghiari pe care ministrul îi va arunca în spinarea comunelor nemaghiare. O astfel de politică însemnează pe de o parte o zburdănică risipă de milioane, iar pe de alta o adevărată bătaie de joc de adevărata cultură.

Resultatul practic pe care îl va putea aştepta guvernul unguresc cu certitudine va fi: o nouă alimentare a urei în popoarele nemaghiare în contra celui maghiar.

Căci toate aceste şcoli nu numai că n'au să fie privite cu simpatie, cum trebuiesc privite adevăratele focare de lumină, ci eleau să fie considerate, cu drept cuvînt, ca tot atîtea cetăţi ale politiceii de maghiarisare. Şi pentru că în aceste cetăţui n'au să fie de cît nişte ofîteri venetici şi lipsiţi de garnisoane, de aceea ele, în cele din urmă, au să fie obiectul batjocurii, curate caricaturi de cultură maghiară în mijlocul naţionalităţilor.

Dar încalte, măcar dacă guvernul le-ar clădi bine, căci suntem siguri, n'are să dureze mult, şi aceste şcoli, ridicate pentru răspîndirea idealului maghiar au să ajungă pe mîinile Românilor şi la urma urmelor tot româneşti au să devină ele. Se va a-deveri şi în această chestie proverbul Românilor: *«nu-i pentru cel ce se pregăteşte, ci pentru cel ce se nimereste»*.

Căci ori cît s'ar fusiona partidele maghiare, ori cît s'ar sforţa şi ori cît îşi vor slei puterile, stearpă are să rămînă politica lor şi praf se va alege din actuala lor hegemonie. Da, pentru că ei luptă în contra unei ordine fireşti, şi fatal vor trebui să cadă dimpreună cu toate planurile lor utopice.

Delavale.

Impăratul Traian

D-l Duilu Zamfirescu publică în «Convorbirile Literare» o serie de scrisori romane de un deosebit interes. Autorul descrie vizitele sale prin diferitele muzee din Roma. În una din aceste descripţii găsim următoarele reflecţiuni asupra lui Traian şi a familiei sale:

Întraiu la stînga, în sala busturilor împărăteşti. Aci mă aştepta emoţiunea bine-făcătoare a patriotismului. Îmi aduceam aminte de un bust al lui Traian care mă impresionase, dar nu credeam că a doua oară să mă mişte atît de mult.

În adevăr, cum intri, dai de chipul Impăratului nostru, aşezat pe poliţa de sus, la stînga.

Ce minunat seamănă bustul acesta, cel mai expresiv şi mai inteligent din cîte am văzut eu, cu imaginea ce-mi făcusem din cărţi despre marele nostru părinte.

Luaiu un scaun şi mă aşezaiu în faţa pietrelor vorbitoare.

Iată Traian; iată Plotina, femeia lui; iată Marciana, sora Impăratului; iată Matidia, fiica Marcianei. Apoi Adrian, vărul şi urmaşul lui; apoi Sabina, femeia lui Adrian.

Sfîntă este emoţiunea ce răsare în sufletul unui Român, la vederea acestor capete, cari au trăit din viaţa Impăratului, l-au iubit, l-au înveselit şi l-au întristat! Ce enigme, aceste obrazuri de piatră, această Plotină, la început demnă soţie a marelui om, apoi femee rea; această Marciană, singura lui rudă de sînge; această Matidie, tînără şi cuminte, unica ramură a familiei Ulpia! Apoi, acest Eliu Adrian, mătăhălos la trup, fin la minte, iubitor al artelor şi frumosului; demn de părintele său adoptiv în unele, nedemn în altele! Ce straniu moment al istoriei romane, clipa aceasta de 18 ani, în care o lumină de geniu puternic, o mină de suflet cu adevărat nobil, încearcă să oprească rostogolirea totului în prăpastia depravării, a

vițiului, a infamiei! Și ce mare ne apare omul care personifica într'însul clipa acesta, omul al cărui caracter moral avea să lupte nu numai cu immoralitatea altora, dar cu chiar propriile sale slăbiciuni! Căci atîta era de adîncă stricăciunea, așa se întindea de departe cangrena în clasele de sus, încît însuși Impăratul, figura cea mai nobilă din cîte au produs vremurile acestea, nu s'a putut strecura în paginile albe ale istoriei fără pată. Dar, ca și cum bărbătescul lui suflet s'ar fi temut de el însuși, Traian, dînd spada în mîna lui Saburanus, numit de el căpitan al gardei, îi zicea: «ține, mă vei apăra, dacă îmi voi face datoria; dacă nu, întoarce-o în contră-mi: ori-ce greșală la suveran are mai puțină scuză.»

Și ce bine oglindește bustul acesta, fără cunună pe cap, fără însemnele mării, înălțimea gîndurilor, mărirea sufletului! Cu părul tras pe frunte, rămas puțin, ca la Iuliu Cesar; ajuns prin urmare în deplină maturitate, cînd toate florile s'au scuturat da pe ramura vieții; fără copii, așa dar fără ultima mîngiere a oamenilor ce conduc pe semenii lor și cari din slava în care trăesc par că pătrund și mai adînc vanitatea celor pămîntești; cu ochiul trist, privind drept înainte; cu gura ușor ridicată de la o lature, — chipul Impăratului e icoana însăși a melancoliei. Acolo se răsfrîng grijile unui imperiu mare ca lumea; acolo, năzuințele unui suflet păgîn, în care, cu toate astea, sublimul martir de la Golgota părea că a aruncat sămînța îndoelii; acolo, luptele unei conștiințe, în care blindețea ertătoare a geniului se întîlnea cu disciplina rigidă a generalului din Germania-de-jos. Acesta e. căpitanul din primul războiu dacic, care, după ce bătuse pe strămoșii noștri în pămîntul lor, se ruga de femeile dace să nu-și caute singure moartea, «fiind-că Roma iartă pe cine se supune», cuvinte noi în gura unui popor, ce nu ertase niciodată pe nimeni.

Și privind în ochii cuminți ai Impăratului, mă gîndeam că a fost o fericire, pentru noi, coborîtorii Dacilor și ai Romanilor, că cele două popoare s'au isbit, s'au frînt, s'au contopit într'un popor nou, tocmai în epoca cea mai curată a imperiului, sub privirea blindă a divului Traian. În adîncimea straturilor cu adevărat poporane de la noi; în munții Oltului și ai Vrancei; prin Neamțu, pe la Suceava și prin Bucovina; prin Transilvania și prin Banat, acesta este tipul moral al țaranului; omul cumințe care vede și eartă cît poate, melancolicul care trăește pe corhane, cu portul dacic și cu sufletul roman, — pe cînd femeea lui, *dacă* în toată puterea cuvîntului, a rămas vînjoasă și încăpățînată ca surorile sale de altă-dată: «bete de ură și de durere, femeile nu vor s'audă, se smucesc din mîinile soldaților, nepăsătoare de moarte, gîndindu-se numai să împărțasească soarta comună.» Așa e și astăzi româncea în Transilvania, care, cînd intră într'un neam străin, îl românisează. Marea lege fiziologică! care transmite pe cale generativă, în bărbat, prototipul rasei, calitățile neclintite ale tatălui celui dintîi, cînd mai cu seamă împrejurări din afară nu le-au schimbat.

Și mă gîndeam la multe, acolo, în mijlocul sălei de marmoră, în fața familiei Ulpia... Mă gîndeam la tinerii noștri cu mijloace, cari năzuesc toți spre Paris; la familiile cari pot călători, și se duc numai la Paris; la artiștii noștri, din cari foarte puțini trec pe la Roma, și atunci numai în fugă. Și cu toate astea, aici este obîrșia neamului nostru, aici și la satul Grădiștea; aicea e coloana traiană; în Italia, la Benevent, e arcul de triumf al Impăratului.

Și la cîte alte nu mă gîndeam!... La așezămintele noastre de cultură, cari nu au nici copiile în gips ale busturilor Impăratului; la școlile noastre, în cari copiii învață istoria romană fără să aibă un sin-

gur manual popular asupra lui Traian, o reducere a capitolelor din Dion Cassius (deja traduse) sau a monografiei cu care preotul Brottier completează Istoriile lui Tacit. Se vorbea cînd-va, la noi, de aducerea unei copii a coloanei traiane și ridicarea ei pe una din piețele Capitalei. Fericită idee, care însă a fost părăsită, sub cuvînt că, din momentul ce coloana există la Roma, nu mai e nevoie să existe și la noi, iar că în locul coloanei ar fi nemerit să ridicăm monumentul eroilor de la Grivița și Plevna. Bine e să ridicăm monumente în amintirea războiului nostru din urmă. Dar faptele ce le vor rechema ele, unt în mintea noastră a tuturor; nimeni nu se îndoеше de existența lor. Pe cînd cucerirea Daciei, podul peste Dunăre, chipul Impăratului, existența sa chiar, par basme, sunt legende, fără nici o putere evocativă pentru popor și pentru copiii din școală, mai cu seamă de cînd entuziasmul dascălilor transilvăneni a fost îndepărtat de ironia bonjuriștilor decadenți. Vai de poporul care își tratează mărirea trecută cu ironie! . . . Coloana traiană, înălțîndu-se splendidă în capitala României tinere, ar fi axa pe care s'ar învîrți, ca spirala antică, năzuințele noastre; ar fi dovada hotărîtoare, pentru munteanul din Vrancea și cîmpeanul din preajma Bărăganului, că *Troian* nu e poveste; ar fi documentul nostru de noblețe, adus la noi. Ar trebui să ne deprindem a fi serioși cu minunata comoară de sentimente ce o avem în marele suflet anonim al poporului; s'o păstrăm ca cea mai nestimată bogăție ce ne-a venit, nouă, surtuparilor, fără nici o osteneală, ca de la un unchiu din America; s'o păstrăm, s'o mărim și s'o venerăm. Legende istorice, faptele mari din trecut, ce s'au strecura, prin naivitatea poporană, trebuie să le sprijinim și să le întărim cu dovezi scrise în piatră și în bronz. Destul am fost copii flecari, destul am rîs de entuziasmul bă-

trinilor profesori latiniști, de limba lor, de visurile lor, de idealul generației de la *paș' ș'opt*, de constituție, de *liberdea*, de *sofragiu*; destul am maimuțit un scepticism pe care nu-l aveam. De la războiu încoace, par'că multe s'au schimbat în bine. Ne-am cucerit neatîrnarea, avem o armată, ne-am fixat o limbă, au răsărit doi-trei scriitori, mai mari decît timpurile lor, — prin urmare am avut mai mult noroc de cit minte. Să abem și puțină minte! Să fim serioși!

Fată cu noul guvern unguresc

Ziarele românești de peste Carpați se pronunță foarte sceptic despre noul guvern maghiar.

Tribuna zice, între altele:

Seful lui *Bánffy* îl ocupă acum *Szél Kálmán*. Persoana e nouă, dar *intențiunile Coroanei sunt cele vechi*. Monarhul e pentru pace, monarhul dorește pacea.

Szél are deci dorința să restabilească întiiu pacea și numai după aceea să-și compună cabinetul.

A înțeles oare *Szél* intențiunile Coroanei?

Pentru-că Coroana, cînd își exprimă dorința de a avea pace în țară, nu înțelege numai pacea în parlament, ci pace pe toate liniile în țară. Coroana dorește o pace perfectă și durabilă. Dorește o pace generală.

A înțeles *Szél* dorința aceasta a Coroanei și își va da silnța să o realizeze?

Se poate că *da*, se poate că *nu*. Se poate că și *Szél* se va mărgini numai la restabilirea păcii în parlament, iar în acest cas nu a înțeles nici el intențiile adevărate ale Monarhului. Pacea din parlament va fi numai o pace vremelnică, trecătoare, și furtuna va putea izbucni de nou, la proxima ocaziune binevenită, fie în parlament, fie afară din parlament.

Pacea trebuie să fie generală pentru a putea fi durabilă; iar pacea generală se poate lega numai cu concursul partidelor nerepresentate în dietă.

Pacea, așa cum o dorește Coroana, *trebuie să se lege deci cu naționalitățile nemaghiare din țară*. Numai guvernul, care o face aceasta, a înțeles perfect intențiunile Coroanei, și e adevărat servitor al intereselor Coroanei.

Dacă Széll o va face — va bine merita dela țară și dela Coroană. Pentru-că nu numai Coroana ci și naționalitățile nemaghiare din țară, — **Majoritatea țării**, — încă sunt *pentru pace și doresc pacea*.

Dacă Széll va face un început în direcția aceasta, va afla destulă bună-voință la naționalități.

N'are decît să facă începutul care *i-se impune*, ca unui om ce trece de prudent, cu bun simț și bun tact, se va convinge.

N'are decît să *revizuiască toate ordonanțele ilegale* edate de guvernele premergătoare în contra naționalităților, să *anuleze*, și să *deschidă pe seama popoarelor terenul de liberă intrunire și liberă discuție*. N'are decît să dea ocaziune popoarelor din țară să-și formuleze ele singure dorințele și puntele de înțelegere, căci *pacea generală și durabilă cu popoarele trebuie legată*, nu fracțiuni cari *reprezintă în parlament*.

Dacă Széll va face acest început — va da dovezi că a înțeles intențiunile Coroanei, și *voiește să le realizeze*.

Căci să nu se uite, — **Coroana dorește pace generală!**

POLITICA NAȚIONALĂ A LUI BÁNFFY

În nr. dela 21 l. c. a lui «*Magyarország*», faimosul d. Pázmándy — care numai zilele trecute a căzut la alegerea de deputat din Clușiu față cu br. Feilitsch, o rudă a lui Bánffy — publică sub titlul de mai sus un articol, în care se ocupă cu așa numita «*politică națională*», a fostului ministru președinte.

Pázmándy purcede din formula mai nouă: «*cel mai maghiar și mai național guvern*», ce br. Podmaniczky a iscodit-o mai întiiu pentru a caracteriza guvernul lui Bánffy. În fața acestor «*magice*» cuvinte, Pázmándy zice, că dacă așa ar fi, Maghiarii altfel și-ar lua rămas bun dela

el. Însă nu este așa, continuă, căci deși br. Bánffy a accentuat adeseori, cît de mare Maghiar este el și cum idealul său este statul național, totuși n'a lucrat, pe cum a zis. «S'a vestit ca un mare sdrotitor de naționalități și a promis, că va înghiți *un Valah de dejun și un Sas de cină*. Toate acestea însă n'au fost decît bombasticisme».

Pázmándy însă apoi păcatele lui Bánffy față cu Maghiarii, arătînd, că «statul național maghiar» a vrut să-l creeze prin subminarea constituției, prin starea ex lex, prin umilirea față cu Viena etc. Spune mai departe, că Bánffy și-a recîștigat numele de «mare Maghiar» *prin asuprirea Românilor* dela Năsăud și a Sașilor dela Bistriță, pe timpul fișpăniei sale. Îndată-ce a ajuns ministru-președinte, s'a năpustit și asupra Maghiarilor. El a devenit un Hanibal fin de siècle, care totdeauna trebuia să lovească pe cine-va.

Cînd Bánffy a ajuns ministru-președinte — continuă Pázmándy — mare fu spăimea între naționalități. Memorandiștii gîdeau, că a sosit ora socotelii; deputații sași s'au pregătit a eși din majoritate; Sîrbii își temeau patriarhatul; Slovicii din Turoț-St. Martin se pregăteau a emigra la Praga. Bánffy a și organizat în Buda o așa numită secție pentru naționalități, în fruntea căreia a pus pe un procuror de stat, care s'a distins în Ardeal, și ca sfătuitor pe un brav profesor, care odinioară a învățat limba maghiară în București. Amîndoi erau oameni de specialitate, buni patrioți cunoscători *ex asse* ai raporturilor noastre de naționalitate rușinoase. Jeszenszky avea planuri mari, cum ar trebui creat în fine statul național maghiar; a și încercat și a luat măsuri în direcția aceasta. Însă rezultatul aproape nimic. Sub Bánffy cestiunea naționalităților n'a mers înainte nici c'o iotă. Și astăzi suntem departe de statul național ca Măcăul de Ierusalim.

Conjurațiunea română — zice autorul articolului — merge ca și mai înainte, doar tonul e puțin mai moderat momentan, cuprinsul însă a rămas același. Ce folosește eliminarea unui domn Bolcaș din școalele superioare ungurești, când crești anual în școalele medii 1.700 de Bolcași? Instituțiile românești de bani se sporesc într'una proprietarii maghiari din Ardeal sunt sistematic expropriați; cu capitaluri din România se înființează prăvălii, din ale căror venituri grase se acoper cheltuelile agitațiunii. Toate acestea i-le-au spus Jeszenszky și Jancso de sute de ori lui Bánffy — el însă nu făcea, decît să-și răsucescă muștața.

În fine Pázmandy, după ce înșiră toate aceste păcate ale lui Bánffy, zice, că totuși a făcut ceva: a adus legea despre maghiarisarea numelor de localități. Dar legea aceasta nu e executată. Bánffy a suferit, ca legea sancționată să fie pusă la o parte. Ministeriul comun de război nu vrea ca din Hermanstadt să fie Nagy-Szeben, din Steinamanger Szombathely. Și energicul bărbat, eroicul Maghiar, naționalul Robinetti a făcut frumos «stînga împrejur» dinaintea cătanelor austriace. Statua lui Hentzi a dus-o de pe piața sf. George, pentru ca s'o ridice din nou înaintea școlii de cadeți din Buda. Așa a făcut el în toată viața sa. Odinioară ca comisar guvernial, pe lângă asistență de jandarmi a scris pe frontispiciul gimnasiului român din Năsăud: «Magyar kir. főgimnázium», însă tot atunci a ordonat, ca în această școală înființată din fonduri maghiare de stat, să se învețe românește. Aceste două fapte caracterizează pe guvernul Bánffy. Nimic maghiar, nimic național n'a fost în el. . . .

Despre noul minister Ungar.

Presă germană dela Viena și din imperiul german se arată în aproape unanimitatea ei foarte mulțumită de noul guvern unguresc.

Gazetele ovreiești dela Viena îi cîntă, imnuri de laudă și îl consideră un guvern puternic și trainic.

Ziarul «*Allgemeine Zeitung*» dela München publică o corespondență dela Budapesta în care se accentuează importanța noului guvern pentru reînvierea hegemoniei germane în Austria. Se crede că d. Szell va găsi posibilitatea de a interveni în interesul Germanilor din Austria.

Leipziger Neuere Nachrichten își exprimă satisfacțiunea că Bánffy, omul brutalității a căzut și privește indiferent nou cabinet.

Jurnalele ungurești vorbesc în termeni ditirambici despre d. Szell. *Opoziția* jubilează alături cu partidul guvernamental. O parte a opoziției, gruparea contelui Apponyi, a și închis prăvălia și în momentele în care scriem aceste rînduri, ea stă gata să treacă cu arme și bagaj în tabăra liberală, pe care o trata pînă ieri ca fiind compusă din mameluci, șarlatani și gheștari.

Nobilul conte Apponyi, pe care trimbițele ziaristice ungurești îl anunțau lumii ca pe un Mesia unguresc și pe care ungrimea îl prea mărea pentru virtuțile sale și pentru talentul său de orator, acest nobil conte nu mai putu să rabde și să suporte atmosfera înăbușitoare a opoziției. Abia aștepta să i-se dea un pretext cît de straveziu, ca să se arunce și el cu o virilă resignațiune în mocirla liberală pe care plutește guvernul unguresc.

De unde pînă ieri alaltăieri, contele Apponyi se umfla ca o grandetă spaniolescă în fruntea «partidului său național»

care avea un program, dragă Doamne, prin care reclama armata maghiară și fel de fel de marafeturi ungurești, azi acest geniu politic resuflat al parlamentului ungu-guresc făcu senzaționala descoperire, că adică pe el și pe ai săi nu-i desparte nici un «principiu», cum s'ar zice, de partidul ce deține sacul cu grăunțele.

Se așteaptă ca Apponyi să intre în curînd în minister.

DUREROASE REMINISCENȚE

zilele acestea a murit contele *Bernard de Rechberg*, fost ministru-președinte al Austriei într'o epocă în care și Români de peste munți putea respira mai liber într'o atmosferă națională.

Om cu vederi largi, contele Rechberg era un călduros susținător al drepturilor naționale ale popoarelor din imperiul vecin, și pe cît a putut el a și intervenit ca aceste drepturi să fie recunoscute.

Gazeta Transilvaniei, vorbind despre rolul acestui bărbat de stat austriac zice între altele:

Era în ajunul marelor schimbări dela 1860, cari semnalau trecerea dela absolutism la constituționalism, cînd contele Rechberg, pe atunci ministru de externe, fu numit și ministru-președinte. În calitatea aceasta, el a contra-semnat diploma împărătească dela 20 Octombrie 1860, care a deșteptat atîtea speranțe în toate țările și la toate popoarele monarhiei. Români nu erau cei din urmă, cari sperau, că după atîtea suferințe și după atîtea jertfe aduse pentru patrie și tron, va sosi și pentru ei un timp, în care să-și vadă reînviind drepturile lor naționale.

Trecuseră zece ani dela revoluțiune. Pasiunile și ura, ce le-au deșteptat anii turburărilor, începuseră a se potoli și părea, că un spirit de conciliațiune a pătruns, în taată împărăția, animînd popoarele la nouă și mai liberă viața politică. În Viena se întrunise vestitul consiliu imperial «înmulțit», conchiemat prin patentă împărătească

să se întrunească în jurul monarhului pentru a-i ajuta «să înainteze» binele tuturor popoarelor Austriei în asemenea măsură. În acest consiliu Transilvania era reprezentată prin fericitul metropolit, pe atunci episcop, *Andrieu baron de Șaguna*, Nicolae conte de Bánffy, consilier și camerar c. r. și prin Carol Maager, președinte al camerei comerciale în Brașov, iar Bănatul era represnetat prin fericitul *Andrieu de Mocioni*.

Atît episcopul Șaguna, cît și Andrieu de Mocioni au avut un rol însemnat în acest consiliu imperial. Ei au ținut discursuri de mare însemnătate în apărarea egalei îndreptățiri naționale a tuturor popoarelor și în deosebi a Românilor, iar Andrieu Mocioni a prezentat atunci Majestății Sale și un memorandum în apărarea drepturilor egale ale națiunii române, în genere, și în special ale Bănătului.

În mijlocul unei bune predispoziții a spiritelor, în așteptarea schimbărilor, ce aveau să urmeze, a apărut la 20 Octombrie *renumita diplomă împărătească*, prin care, precum știm, s'au restabilit în țările coroanei ungare constituțiunile lor de mai înainte. Atunci, tot deodată cu diploma, s'a aflat de lipsă a se lua măsuri pentru ca, în ce privește Transilvania, să se facă acele schimbări, ce erau neapărat de lipsă pentru ca și Români, cari erau eschiși din constituțiunea veche transilvană și mai înainte n'au luat parte la drepturile politice, să se poată bucura de ele de aci încolo. Asemenea s'au luat măsuri, ca să se reguleze și situațiunea naționalităților și confesiunilor din Voivodina sîrbească și Bănatul timișian în mod mulțumitor.

Autografele preainalte, prin care se ordona luarea acestor măsuri și cari au apărut deodată cu diploma dela 20 Octombrie a aceluși an, au fost adresate contelui Rechberg, care ca om drept și pătitor al ideii egalei îndreptățiri a contribuit mult la acestea.

Se împlinesc în curînd 40 de ani de atunci. La 1860 se făcuseră primele încercări de-a da țărilor și popoarelor monarhiei drepturile, ce le proclamau. *Unde am ajuns după patru decenii, vedem!* La început bărbații de stat din fruntea guvernului împărătesc se gîndiau cum să facă să se stabilească echilibrul între cei privilegiați și între cei, cari mai înainte nu s'au bucurat de drepturile politice.

Asemănînd acele timpuri cu cele de astăzi, ori-cine va trebui să se întrebe cu mirare cum se poate, că ceea ce s'a aflat atunci ca neapă-

rat de lipsă, acele schimbări esențiale sau «a-fund tăietoare», — cum li-se zicea, — cari se cereau atunci pentru ca să se poată bucura și Românii de drepturi politice naționale, astăzi nu numai, că nu mai sunt luat în considerare de consilierii Majestății Sale, dar se lucrează chiar de-a dreptul pentru a împinge pe Români în starea cea veche de sclavagiu politic!

Nou memorand românesc

Iară au înghețat Ungurii. Vestea că la București se vorbește despre un *Manifest* în cauza eliminării studenților români dela Oradea-Mare, *Manifest* ce ar avea să apară în limbi europene și să fie adresat lumii culte, i-a băgat pe Unguri în răcori și ziarele lor mereu dau știri despre aceasta «nouă campanie valahă de calomnii în contra Ungurilor».

Ziarele lor injură *Liga Culturală* pentru-că «nu s'astimpără», ci ține să lumineze opinia publică asupra stărilor din Ungaria.

Apoi, deh, *Liga nu laude* așteaptă de la vecini noștri turani.

„VIN JEZUIȚII“

Nu la noi, ferească Dumnezeu! E vorba de o broșură ungurească ce apărură zilele acestea și în care autorul, după ce arată cu s'a desvoltat criza ungurească, conchide că noul guvern maghiar n'are să poată dăinui mult, și după el au să vină «Jezuiții», adică partidul clerical.

Autorul prevede pentru timpul cel mai apropiat, că opoziția din camera maghiară se va compune din partitul Kossuthist și din partitul naționalităților.

D'ALE NOASTRE

Religie și naționalitate

I.

Adeseori stăm uimiți și întristați în fața izbitorului contrast pe care trebuie să-l constatăm că există între progresele noastre tehnice și între cele de ordin moral. Avem și noi azi drumuri de fer, telegraf și telefon, clădiri publice, partide politice, constituție cu libertăți moderne, școli numeroase, etc. Acestea sunt incontestabile progrese.

Dar vorba e, că omul nu trăește numai cu pîne, ci și cu cuvîntul lui Dumnezeu. Sub acest din urmă raport însă stăm slab. Credința religioasă e zdruncinată și morala — avînd și ea o bază evangelică — se clatină. Toate faptele morale se par adesea simple convențiuni, pe cari le respecti de — ochii lumii, — dar nu pentru-că ai fi convins de sfințenia lor.

Dacă totul în lume este o continuă și nemiloasă luptă pentru existență, dacă dincolo de sferele cerești e infinitul, dacă lumea este o rezultată a puterilor oarbe ale naturei, iar tu, om, ești «o clipă suspendată», dacă, în fine, aceasta a ta existență pămîntească e o întîmplare ce nu se va mai repeta în a ta individualitate *nici-odată* — atunci ce rost mai are, ca tu să preamărești și să practici *virtutea*, care implică adesea suferințe, ce rost mai are ca să te închini poruncilor incomode ale moralei?

Așa gîndesc cei mai mulți dintre cei lipșiți de credința în Dumnezeu; așa vor crede *toți*, cînd propaganda ateistă va fi atins scopul ei de a «lumina» (!) masele poporului, de a-l «hrăni cu adevărul»!

Priviți Franța, biata Franță! De ce se va fi svîrcolind azi acea țară, odinioară model, în frigurile corupțiunii generale? Pentru-că ea a început propaganda ateistă și pentru-că ea a făcut cele mai mari «progrese» pe acest tărîm.

E o nenorocirea, cînd o țară e cîrmuită de intoleranța sectară a unei religii; cînd bigotismul întuneacă mințile și un regim cle-

rical pune piedici dezvoltării firești a poporului; dar nu e mai mică nenorocirea, cînd bigotismul e înlocuit cu o altă exagerare, cu propapanda ateistă.

De cînd e lumea remîne mereu adevărat că adevărata cale a fericirii omenești e calea mijlocie: *medium tenere beati*. Nici un popor n'a putut să existe pe un tărîm de idei și de tendințe exagerate și extreme.

Aceasta reflecțiune trebuie s'o facem mai ales noi, cari, or ce s'ar zice, suntem încă un popor tîner și tindem spre un viitor mai bun.

Religiune și naționalitate sunt pentru noi două elemente ce constituiesc conceptul națiunii române.

Amîndouă trebuie să fie deopotrivă prețuite fa ochii noștri. Căci slăbirea uneia implică slăbirea celeialalte.

Die Furcht vor dem Föderalismus

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Wien, im Februar 1899

Vor kurzer Zeit ist die Nachricht durch die Blätter gegangen, dass die Regierungen sich mit der Ausarbeitung eines Planes befassen, welcher dazu dienen soll, die österreichisch-ungarische Monarchie in einen Staatenbund auf national-föderalistischer Basis umzugestalten. Diese Nachricht ist was immerhin nicht uninteressant ist, zwar nicht formell demontirt worden, es braucht aber dessenungeachtet nicht erst ausdrücklich betont zu werden, dass man gut daran thun, starke Zweifel in die Glaubwürdigkeit jener sensationellen Meldung zu setzen. Vor Allem konnte, wenn an derselben überhaupt Wahres daran wäre, wohl nur von einem föderalistischen Experimente in Cisleitanien die Rede sein, denn niemand wird so naiv sein zu glauben, dass die Magyaren, solange dieselben noch die geringste Hoffnung haben, ihre usurpirte Herrschaft in Ungarn aufrechtzuerhalten, in eine

Umgestaltung der politischen Grundlagen Transleithaniens willigen werden, die zweifellos das Ende der panmagyarischen Hegemonie bedeuten würde. Aber es ist leider auch wenig Aussicht vorhanden, dass nur wenigstens innerhalb der Grenzen der österreichischen Reichshälfte eine Beseitigung des Centralismus, sei es im Wege einer Verfassungsrevision, sei es durch ein Oktroi, erfolgen werde. Die Furcht vor dem Föderalismus ist eben in den sogenannten massgebenden Kreisen, merkwürdiger Weise aber auch in jenen, die im Grunde genommen das eminenteste Interesse daran hätten, eine Consolidierung der Verhältnisse im Wege der Sicherherstellung der nationalen Autonomie der einzelnen Völker des Habsburger-Reiches anzustreben, ausserordentlich gross. In den erwähnten «massgebenden Kreisen» hat man eine Heidenangst an den äusseren Contouren des Staates auch nur das Geringste zu ändern, man weist ja den derartigen Vorschlag als «revolutionär» zurück, ohne darauf die geringste Rücksicht zu nehmen, dass gerade die «Pietät», mit der man stets über den Gedanken einer Regenerirung Österreichs hinweggeht, bereits unzählige grössere und kleinere Krisen hervorgerufen hat, die zwar momentan beseitigt, doch nie mehr vollständig aus der Welt zu schaffen sein werden, bis man nicht der in der Heilkunde bereits vielfach acceptirten *naturgemässen* Behandlung, das wäre in diesem Falle der föderalistischen Entwicklung freien Spielraum gewährt.

Eine wahrhaft föderalistische Partei gibt es gegenwärtig in Österreich nicht. Man kennt zwar eine Reihe von Politikern, die auf eigene Faust den Ruf: «Los vom Centralismus!» erschallen lassen, aber diesen einzig richtigen Standpunkt einzunehmen haben grössere parlamentarische Gruppen bis her noch nicht gewagt. Am hartnäckig-

sten haben sich bisher die Deutschen gegen die Idee einer Föderalisierung Österreichs gesträubt. Im Grunde genommen sind aber auch die Tschechen und Polen, die irrtümlicher Weise als Föderalisten gelten, dies nur in sehr beschränktem und bedingtem Masse. Die Tschechen schwärmen von ihrem Staatsrechte und träumen von der Königskronung, die Polen sind mit ihren autonomistischen Grundsätzen ganz kleinlaut geworden, seitdem sie gesehen haben, dass man von deutscher Seite der Frage einer administrativen Sonderstellung Galiziens nähergetreten ist, eine Eventualität, welche für das ohnehin passive Kronland allerdings von recht unangenehmen Folgen sein müsste. So finden wir überall Furcht vor einer föderalistischen Umgestaltung und es bietet sich uns das Schauspiel, dass man sich die Köpfe zerbricht über allerlei mehr oder minder unsinnige Mittel zur «Sanirung» der Lage, während man sich scheut, jenen einzigen Weg zu betreten, der wirklich zum Ziele führen würde.

Man sollte meinen, ein Rückblick auf die politische Entwicklung der letzten Dezenien würde genügen, um auch aus dem eingefleischtesen centralistischen Theoretiker einen föderalistischen Praktiker zu machen. Und wen der innerpolitische Jammer Cisleitaniens nicht davon überzeugen sollte, dass wir eine andere Grundlage für unser Staatswesen suchen müssen, dem sollte der stets wachsende Einfluss Ungarns, beziehungsweise der dort herrschenden judäomagyarischen Clique die Augen öffnen. Insbesondere der Verlauf und die schliessliche Lösung der letzten ungarischen Krise ist, würde man meinen, so recht darnach angethan, zu zeigen, wohin wir durch das centralistische System, das leider nur allzulange als die Quintessenz staatsmännischer Weisheit galt, gerathen sind. Dass die Voraussetzungen, die bezüglich

Ungarns an den Centralismus seinerzeit geknüpft wurden, sich nicht erfüllten, davon wollen wir gar nicht erst reden. Der Sieg der Opposition des ungarischen Abgeordnetenhauses und die Berufung Koloman von Szells, die die Acceptirung seiner Formel bezüglich der staatsrechtlichen Selbstständigkeit Ungarns bedeutet — dies alles beweist, dass der Dualismus nur mehr auf sehr schwachen Beinen steht. Wäre es da nicht — insbesondere auch vom Standpunkte der Deutschen — das Beste und Vernünftigste auf einen Föderalismus durch national autonomistische Basis hinarbeiten. Da durch würde den das Märk der Völker verzehrenden nationalen Zwissigkeiten ein Ende bereitet werden, es würde sich die Stellung des Deutschtumes mit einem Schlage ausserordentlich günstig gestalten und da eine Föderalisierung Österreichs auch in Ungarn zu derselben Entwicklung führen müsste, wäre mit einem Male auch der das ganze Reich so schwer schädigende magyarische Terrorismus gebrochen werden. Darum kann der, der nicht eine Politik der Verblendung treiben will, mit einstimmen in den Ruf: «Weg mit der Furcht vor dem Föderalismus!»

Austriacus.

Windige Hoffnungen

Wenn man die spaltenlangen Erörterungen der Wiener deutsch-liberalen Presse über die Warscheinlichkeiten der Szell'schen Politik liest, so kommts Einem so was wie windige Hoffnung vor.

Die *Neue freie Presse* und deren Wiener, Münchner, Berliner Trabanten wissen schon von einer Curs-Änderung in — Österreich zu prophezeien, denn Her von

Szell soll den österreichischen Nationalitäten kalt bis ans Herz hinan gegenüberstehen.

Da man in Österreich wieder einmal an der Schwelle des Föderalismus steht, so ergehen sich besagte Organe gerne in Analogien der heutigen Lage mit der Aera Hohenwart und erwarten von dem Cabinet Szell eine Einflussnahme auf die österreichischen Verhältnisse, wie *die* es war, welche seitens der Andrassy'schen Regierung im Jahre 1871 ausgeübt wurde.

Wir glauben, dass diese Hoffnung eine windige ist, nicht nur aus dem Grunde weil *Szell* zu deutsch *Wind* bedeutet, sondern aus sachlichen Erwägungen.

Die Allmacht der Magyaren ist thatsächlich gebrochen und in kurzer Zeit wird sie hoffentlich total verpulvert sein. Man scheint nämlich auch in Wien die Augen aufgemacht zu haben und da vermag man heute die magyarischen Phrasen auf ihren Gehalt zu prüfen. Bei einer solchen Prüfung stellt es sich jedoch heraus, dass alle die beliebten Redensarten von der »magyarischen Stütze« der Dynastie, von der »politischen Zuverlässigkeit« des Magyarismus, von der »defensiven Potenz« Ungarns und was dergleichen Gemeinplätze mehr sind, bloss lärmende Anempfehlungen auf dem magyarisch-jüdischen »schornalistischen« Tandelmarkte darstellen. Aus leicht zu verstehenden Gründen haben seit jeher alle diese krummbeinigen Rufer im Streite die grosse Reclame-Trommel für das Magyarentum gerührt. Aber diesmal dürfte es ihnen nicht viel nützen, denn wenn sie sich auch noch so wichtig geberden, indem sie die neue magyarische Regierung in den Himmel heben, in Österreich wird kein Szell und keine magyarische Regierung den Föderalismus aufhalten können.

Herr Szell thäte jedenfalls weit besser sich in cisleithanische Kämpfe überhaupt

nicht einzumischen, denn erstens wäre das eine lächerliche Anmassung und dann würde er dem ungarischen Staate zweckmässiger dienen, wenn er den dortigen Nationalitäten-Verhältnissen ein staatsmännisches Augenmerk schenken würde. Den magyarischen chauvinistischen Augias-Staal wird doch Jemand reinigen müssen. Da könnte Herr von Szell mit einer vernünftigen Politik Erspriessliches leisten. Und er muss es thun, wofern er nicht wünscht, dass der chauvinistische Schmutz das innerste Mark des Staates inficire.

Aus der rumänischen Presse

Die rumänischen Zeitungen Ungarns und Siebenbürgens beurtheilen die neue magyarische Regierung ziemlich skeptisch.

Die Hermannstädter »*Tribuna*« schreibt in einem längern Artikel, unter Anderm:

«Die Stelle Bánffy's nimmt jetzt Koloman Szell ein, Die Persönlichkeit ist neu, aber die Absichten der Krone bleiben dieselben. Der Kaiser ist für den Frieden, der Kaiser wünscht Frieden.

Herr Szell hat also die Verpflichtung übernommen, den Frieden wiederherzustellen.

Wird Herr Szell die Gedanken des Monarchen verstanden haben?

Denn, wenn die Krone den Wunsch äussert, die Ruhe des Landes wiederhergestellt zu sehen, denkt sie nicht blos an den Parlaments-Frieden, sondern sie hat den allgemeinen Landesfrieden im Sinne. Die Krone wünscht einen vollständigen und dauerhaften Frieden. Einen allgemeinen Frieden.

Hat Herr Szell diesen Wunsch der Krone verstanden? Wird er sich bemühen, ihn zu verwirklichen?

Der Friede muss ein allgemeinen sein, um Dauerhaft sein zu können; dieser Friede aber kann nur mit den im Parlamente nicht vertretenen Parteien geschlossen werden.

Der Friede, so wie ihn die Krone auffasst, muss also mit den nichtmagyarischen Nationalitäten des Landes geschlossen werden. Nur diejenige Regierung, welche dies beherzigen wird, versteht die Absichten der Krone und dient den wahren-Interessen der Letzteren.

Wenn Herr Szell einen Anfang nach dieser Richtung machen wird, wird er ein genügendes Wohlwollen seitens der Nationalitäten finden.

Er hat bloss alle von den vorangegangenen Regierungen ausgegebenen, gesetzwidrigen Erlasse aufzuheben und den nicht magyarischen Völker die bestehende Versammlungs- und Pressfreiheit zu verbürgen.»

LIGA DIN BACĂU

Comitetul Ligii din Bacău a lansat următorul apel:

Cetățeni

Vești triste ne sosesc dela frații de peste munți.

Vrășmașii neamului Românesc au dat o nouă lovitură culturii naționale: Șapte-spre-zece studenți Români sunt isgoniți dela facultatea de drept din Oradea-Mare pentru faptul că sunt Români și că s'au fucut solidari cu colegul lor Lucian Bolcaș, — cel care a vorbit la Turin în congresul internațional studentesc din 1898 pentru drepturile națiunii române.

Această lovitură nu trebuie să ne lase reci și nepăsători.

Solidari trebuie să fim toți fii neamului românesc.

Secțiunea Ligii Culturale din Bacău a luat inițiativa de a se da o serată musicală Marți, seara 23 Februarie 1898 în sala teatrului municipal din Bacău al cărui produs este hotărât să ajute pe acei tineri studenți ca să urmeze mai departe la învățătură. — Doamne, domnișoare și domni din societatea băcăoană, vor da concursul pentru reușita acestei serate.

Onor. Damele Române din orașul și județul Bacău, sunt rugate a patrona această serată, de oare-ce numai d nelor ca mame pot cunoaște suferințele ce îndur äcești fii ai poporului Român.

Sosirea studentului Bolcaș în Capitală

Uni, 15 Februarie a. c., cu trenul dela orele 9 și 10 m. seara a sosit în București studentul atît de prigonit de Unguri *Lucian Bolcaș* din Oradea-Mare, întovărășit de membri delegați ai comitetului național studentesc de aici d. *C. Musescu* și *Solomonescu*, cari își luase sarcina de a-l aduce în țara noastră, cu ori-ce preț.

Deși vestea sosirei se anunțase studenților noștri în timp foarte nepotrivit și abia cu 1 oră înainte de a ajunge el în București, totuși primirea ce i-sa făcut la gară, a fost impunătoare și cit se poate mai călduroasă.

La sosirea trenului în gara de Nord, uralele de «*să trăiască Bolcaș*» păreau că n'au să mai sfirșească. Pe peron a fost salutat de președintele comitetului național studentesc, d. *Demetrescu-Brăila* printr'un frumos cuvînt «de bun sosit». De aci, publicul formînd cortegiul pleacă într'un entusiasm de nedescris pe stradele Capitalei, cîntînd *Deșteaptă-te Române* pînă la berăria fraților Mircea «*Carul cu bere*» unde s'a servit în onoarea noilor sosiți un mic banchet.

Aici bravul, dar atît obositul de drum, studentul *Bolcaș*, după ce a fost cordial salutat de: *Mureșianu*, *C. Mușescu*, *Demetrescu*, și alții răspunde, mulțumind foarte emoționat studentimei, pentru frumoasa manifestare ce i-sa adus lui, și mai ales penru yiul interes pe care inimile tinere de aici îl poartă marelui cause, românismului Aplause nesfirșite acoperă cuvintele adînc simțite ale oratorului:

Vestea sosirei lui neașteptată, în capitală, s'a repeșit cu iuțeala fulgerului în tot orașul nostru. Dimineața, a doua zi, sute de vizitatori distinși și-au depus cărțile lor la «Hotel Metropole», unde e încuartirat simpaticul *Lucian*.

În vederea sosirei d. *Lucian Bolcaș* în mijlocul nostru, comitetul național studentesc și-a făcut o datorie de onoare de a-l presenta pe iubitul nostru coleg, într'un mod cit se poate mai demn, studentimei române din București. Pentru scopul acesta a fost convocată o întrunire publică studentească la *Asociația generală a studenților*, în seara de 16 Februarie a. c., întrunire la care studentimea a răspuns cu

multă dragoste prezentându-se într'un număr foarte mare. Localul asociației era arhiplin la orele 8. Când și-a făcut intrarea în sală d. *Lucian Bolcaș*, studenții l'au primit cu entusiaste sălutări de «să trăiască Bolcaș și bravii lui tovarăși de luptă din Oradea-Mare».

Intrunirea studenților

Intrunirea s'a deschis la orele 9 seara de către d. Constantin Mușescu membru în comitetul național studentesc, care povestește cum a fost primită delegațiunea studentescă din România la Oradea-Mare.

Intreaga studențime română din Oradea-Mare ne-a întâmpinat la gară și când am intrat în sala de serbare, cu tricoul la piept, în cântecul de *Deșteaptă-te-Române*, ni s'a făcut ovațiuni entusiaste. (Aplauze vii și îndelungate)

D. B. *Demetrescu-Brăila*, președintele comitetului național studentesc, sosește și ia cuvântul. D-sa spune că astăzi avem între noi pe *Lucian Bolcaș*, ultima victimă a șovinismului maghiar. *Lucian Bolcaș* așa de greu isbit de Unguri, este și vice-președinte al confederațiunii studentești internaționale din partea Românilor, și a protestat în contra lovirii vice-președintelui confederației. D. *Efizio Giglio Toz*, președintele confederației, mi-a răspuns că «această faptă odioasă nu face cinste ungurilor».

Termină aducând elogii lui *Bolcaș*.

D. *Lucian Bolcaș* își spune în scurt mizeriile cumplite ce a îndurat. Mulțumește studențimei din România liberă care a purtat atita interes luptei dintre studenții români din Oradea-Mare și Unguri.

Discursul d-lui *Bolcaș* a fost întrerupt adeseori de aplauze entusiaste.

D. *Mușescu*, spune la sfârșit, că trebuie să conducem, întreaga studențime, pe *Lucian Bolcaș*, la bine-făcătorul său d. *Sava Șomănescu*.

Manifestația

Studenții se adună imediată în strada Academiei, în fața Asociației studentești și se aranjază în cortegiu cu muzica în frunte, mergând la Ligă. Dela Ligă iau steagul albastru al domnișoarelor române din Sibiu, și pornesc pe strada Prudenției, unde este locuința d-lui *Sava Șomănescu*, marele patriot român.

D-sa primește pe studenți, spunând că ei ș-au făcut datoria declarându-se solidari cu frații de peste munți.

D. *Lucian Bolcaș*, mulțumește cu ochi acoperiți de lacrimi, generosului său bine-făcător.

Pe urmă d. *Bolcaș* a fost primit în casă de d. *Șomănescu*, pe când studenții încing o frumoasă «horă».

Studenții dimpreună cu d. *Bolcaș*, cu muzica în frunte cîntînd *Deșteaptă-te-Române*, s'au întors pe bulevard, la statuia lui *Mihai-Vitezul*, și prin strada Nouă la Ligă, unde au depus steagul albastru.

Aci au mai vorbit d-nii *Jules Capeleanu*, *Bolcaș* și *B. Demetrescu-Brăila*.

Manifestanții s'au răspîndit în liniște perfectă. Studentul *Bolcaș* va mai sta cîte-va zile în mijlocul nostru, și apoi va pleca în Viena pentru continuarea studiilor.

Proces de pressă

Procurorii unguresci nu dorm. Ei caută ziua mare cu lumina prin foile naționalităților «material» de a intenta procese de pressă. Numai Miercuri s'a pertractat înaintea Curții cu jurați din Oradea-Mare un proces de pressă în contra «Tribunei Poporului» din Arad, al cărei colaborator, d-l Em. Măglașiu, care a luat răspunderea pentru articolul împrecinat, fu osîndit la 2 luni închisoare și 10 fl. amendă. Acum iată, că un alt proces se pune la cale în contra foaiiei naționale slovace «Narodnie Noviny». Procuratura vrea s'o insgarde pentru niște articuli aparuți în Octombre, Novembre și Decembre din anul trecut intitulăți: «Slovacii și Coroana Sf. Stefan». Articuli aceștia sunt un éstras dintr'o revistă cehă din Praga de cătră un profesor polon din Cracovia, și cu toate că e spus de unde sunt luați articuli, totuși procurorul trage la bara judecătii pe «Narodnie Noviny».

O mie de școale noi

Da, decît de *maghiarisare*. Se știe că ministrul maghiar de culte și instrucțiune publică a primit autorizație dela parlament, că în cadrul budgetului să ridice o mie de școle de stat, ca suvenir — *millenară*. În ministerul de culte s'a compus acum conspectul despre prima serie a școalelor de stat, ridicate pe baza acestei imputerniciri parlamentare, și ziarele maghiare sunt vesele, că din 134 de școale de stat ce s'au ridicat, 57 numai cad pe Maghiari, iar restul de 77 pe *naționalități*. Presa maghiară vede aici un colosal progres pe terenul maghiarisărei.

Sinamăgire și miopie. Le-a ridicat guvernul maghiar printre naționalități, nu e vorbă, dar să spună guvernul cine-și pune piciorul în ele? Naționalitățile sigur că *nu!*

PENTRU LIGĂ

Vocea Tulovei publică un articol în interesul Ligii, pe care ținem să-l presintăm în parte și cetitorilor noștri

În starea în care se află Liga astăzi, eu nu cred că s'ar putea da cine-va în lături de a o ajuta, pretextînd vre-un motiv, căci nici un motiv de desinteresare nu se poate găsi. *Face astăzi Liga politică militantă? Nu, și ea singură a declarat nu numai o dată lucrul acesta.* Din contra, în mijlocul certurilor politice cari aveau drept cal de bătae, ideea pentru care e creiată Liga, ea plutește senină de-asupra lor și pare că zice fiilor ei, cari îi scoboară idealul la nivelul intrigilor de partid, «nu vă interesați în chipul acesta de mine căci mă omorîți; cînd e vorba de mine nimic să nu vă despărtească, să fiți uniți în cuget și-n simțire, iar eu vă voiu primi cu drag în sînul meu, căci nu mă voiu teme atunci că-mi sugeți singele».

Cînd mă gîndesc la poziția ce ocupă Liga acum, văd că nici chiar oficialitatea

nu se poate desinteresa de ea, căci n'are motiv. Fruntașii ei conducători au spus mai mult de cît o dată care e scopul ei și i-au netezit drumul, pe care ori-ce român poate acum umbla fără teamă ca guvernul din considerațiile sale diplomatice l'ar putea opri. E știut azi că Liga nu face politică *iredentistă* ci vrea pur și simplu să dea o mîna de ajutor fraților amenințați să fie înghițiți de alte popoare, Iată de pildă cum explică d-l de la Vrancea interesul ce purtăm noi fraților transcarpatini: «Cît pentru noi..... noi nu concepem revoluționar chestia națională. Noi dörim fericire și libertate celor de dincolo fără a exclude credința și devotamentul în legile și Statul Ungariei. Noi concepem ființa etnică și psihologică a Românilor ca un gigantic și secular copac, ale cărui rădăcini despică stîncile străbătînd Carpații și să înfiu adînc, d'o parte și de alta, ale căruia ramuri, sănătoase și pline de rod, pleacă mîndru din pustiile arse, de söre ale Ungariei și se apleacă fermecător peste apele Danubului. *Nu suntem noi stăpîni pe umbra și rodul de peste hotarele României. Dar nimeni nu poate devasta mîndreța și distruge unele rădăcini ce trec dincolo de aceste hotare, fără ca ofilirea să nu coprindă fâlnicia și viața întregului copac* (1).

Oare elevii secundari români, n'ar putea și ei participa la crearea unui fond al lor pentru Ligă? Eu cred că da. să mă explic.

Să luăm de pildă Liceul nostru. Anul acesta va avea probabil un număr bunșor de absolvenți. Eu le-ași propune să dea la finele anului lor o serbare în beneficiul Ligii. Dacă serbarea ar fi bine și din timp organizată, sunt mai mult ca sigur că ar avea un succes strălucit și ar realiza beneficii superbe.

(1) B. S. Delavrancea, discurs rostit la 21 Septembrie 1898, cu ocazia meetingului de protestare a cetățenilor capitalei, în contra malițioaselor interpretări ce dădeau Angurii visitei Regelui nostru la B. P.

Și ca serbarea să aibă proporții grandioase, ca succesul să fie mai sigur și mai mare, s'ar putea ca absolvenții liceali să-și asocieze absolvenții tuturor celorlalte școli secundare din oraș. În chipul acesta elementele necesare unei asemenea serbări se vor găsi cu prisos și se vor putea alege pe sprinceană. Cred că absolventele externatului ar putea, fără nici un prejudiciu, să se asocieze. Ar șede foarte frumos viitoarelor mame române, de a fi contribuit și ele să ajute Liga, și lor li se va putea resfringe o bună parte din aureola de glorie a reușitei. Ce nu s'ar putea realiza prin aceste puteri entusiaste, tinere și unite în un singur mănunchi, din care va respira iubirea de țară. Am putea auzi de pildă coruri monstre cum n'a mai auzit Birladul. Dar . . . las pe cititor să se gîndească.

Dacă obiceiul acesta s'ar generaliza în toate orașele, unde sunt absolvenți secundari, vă închipuiți cred ce entuziasm ar provoca și cîte rezultate frumoase ar aduce. — Mai întâi ar aduce Ligii un venit de cel puțin zece mii de lei pe an; ar face pe elevi să se ocupe de Ligă și de menirea ei, de cari cei mai mulți nici n'au ideie. — Ar da elevilor secundari importanța pe care o merită și i-ar depărta de tendințele cosmopolite promovate de colegii lor evrei (1). Sunt multe . . . foarte multe rezultatele frumoase ce le-ar aduce expansiunea puterii latente ce o posedă elevii secundari și care din cauza că nu i se dă ocazie de a fi întrebuințată, se aplică spre tendințe dăunătoare neamului.

S'așteptăm !

Adhortator.

Prigonirea școalelor române

Din Zelău se scrie Tribunei lucrucii revoltătoare. În congregația comitatului, ținută la 9 Ianuarie n. c., s'a luat hotărîrea ca confensiunilor, adică, comunelor bisericest, să nu li-se mai deanici un ajutor că să-și încaseze spesele cultului, decît numai în cazul, că *budgetul lor e censurat și aprobat de către protopretorul său primarul orașului respectiv*. De altă parte, inspectorul școlar din acel comitat, a făcut raport despre starea școlilor, propunînd închiderea mai multor școle române, din motivul că nu ar corespunde legii, deși ele nu au nici o scădere, ba sunt chiar mai bune decît multe din școalele de stat.

INFORMAȚIUNI

D. Gaston Deschamps face în ziarul parisiian *Le Temps* o lungă dare de seamă despre teza compatriotului nostru d. *Pompiliu Eliade*, teză ce tratează pe 436 de pagioi despre influența culturii franceze asupra vieții publice în România.

D. Deschamps vorbește în termeni foarte entuziaști despre compatriotul nostru și despre scrierea sa.

*

Foile ungurești comunică știrea, că rabinul comunități israelite din Budapesta, *Kohn Samuel* «ca recunoștință pentru meritele cîștigate în calitatea sa de rabin pe terenul umanitar și cultural național», va fi numit *membru al camerei magnaților*. Va să zică, rabinul Kohn va șede alături cu arhieriei creștini, cu grofii și cu baronii unguri. Ce minunat tablou! Organul catolic «*Alkotmány*» se «bucură» și el din inimă, de oarece, și așa, zice, pînă acum, în camera deputaților se află numai 15 Jidani, iar în a magnaților numai 1, pe cînd Jidanii după numărul, averea și puterea lor politică ar trebui să fie reprezentați în camera magnaților prin 21.291 membri, iar în camera deputaților prin 20.201. Al lor e statul, al lor trebuie să fie și parlamentul.

*

(1) Și tolerate de unii profesori.—RED.

Baroneasa *Gina Sobrero* publică în ziarul «*L'Italie*» din Roma o simpatică dare de seamă despre scrierea *La Veillée* de d. Jules Brun, scrierea care coprinde douăsprezece nuvele românești traduse în franțuzește, însoțite de o prefață scrisă de d-șoara *Lucila Chițu*, prefață foarte apreciată de autoara dării de seamă despre care vorbim.

*

A apărut: *John Stuart Mill*, **Libertatea**, traducere de *Teodor V. Păcățian*, Sibii Editura traducătorului. Prețul 3 lei

*

Secția din Bruxell a Ligii Culturale și-a ales în adunarea generală dela 12 Ianuarie pe d. *Ioan Adam*, membru în comitet, în locul d-lui *Marin P. Alexandrescu*, care s'a retras din comitet din motive cu totul particulare.

Comitetul s'a modificat apoi după cum urmează:

Președinte d. *V. I. Fella*.

Vicepreședinte *I. Adam*.

Secretar *E. Dioghemide*.

Casier *F. Ciorapciu*.

Membri censor *St. Costea*.

*

D. Lucian Bolcaș, studentul român eliminat în mod atât de barbar dela toate facultățile din Ungaria, a sosit Luni seară în capitală. Studenții noștri l'au întâmpinat în mod colegial și amabil la gară și au aranjat apoi o masă comună în onoarea lui.

Marti seara studenții dinpreună cu d. Bolcaș au făcut o nouă manifestațiune de simpatie vrednicului Român Sava Șomănescu.

*

Un ziar săsesc, *Bistritzer Zeitung*, comunică, că acum de curind un țaran sas, care s'a fost încins c'un brîu în tricoulul român, a fost condamnat de căpitanul poliției din Bistrița pentru purtarea de culori străine. Atît a mai a trebuit, că acum să fie condamnați și țărani sași pentru colorile române. Foarte caracteristică este observarea ce o face în fața acestei ciudate sentințe polițienești «*Bistritzer Zeitung*»: Dacă va merge tot așa — zice numita foaie — în cele din urma nu ne va mai rămînea alta, decît să ne îmbrăcăm din creștet pînă în tălpi în roșu-alb-verd (colorile ungurești), ori de nu într'o singură coloare, spre a nu ne expune pericolului

de-a a fi arestați în mijlocul stradei. Omul nicioară nu poate fi sigur, că capitanul poliției cu ochiul său ager, nu va descoperi în ori-ce compoziție de colori, «trădare de patrie»?

BIBLIOGRAFIE

«**Enciclopedia Română**», editată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, de *dr. C. Diaconovich*.

A apărut fasc. XIII a acestei mari publicațiuni, coprinzînd articolele *Docan-Emeri*, la olaltă peste o mie. Și de astă dată putem remarca o lungă serie de articole de deosebit interes românesc. Amintim între altele *biografiile*: Doda, Donici, Dora d'Istria, Dorobant, Dosofteiu, Drăgescu, Drăghiceanu, Drăghiescu, Drăghici, Drogli, Duca, Dudescu, Dulfu, Dumba, Dumbrava, Dunca Eliade (Evolceanu), Elisabeta Reg. (T. Maiorescu) apoi art. *istorice*: Dorobanți, Dozso (Trăilă) Dragoș (D. Onciul), Egiptul archeol. (Antonescu T.), musica egipt. (T. Cerne); de asemenea găsim un bogat material de geografie: Dolj, Dorna, Dorohoiu, Drăgășani, Dragomirești, Dunărea (Iannescu). In fine mai amintim următoarele arti-; cole mai mari și mai interesante: Doina (Bir-seanu), Drama (Densușan), Domeniul Coroanei (Rabin), Durerea și Embrion (Vaschide), Educațiune (Velovan), Electricitate (Galucci). Emancipațiune (Floru), etc. Atît apariția regulată a fasciculelor, cit și îngrijirea cu care este condusă această mare lucrare, ne îndreptățește la o speranță, că prima Enciclopedie română va fi terminată de curind în condițiuni pe deplin mulțumitoare.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiu* (deposit general pentru România: *E. Stork București*) și se primesc numai pentru publicațiunea *întreagă*. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11,60 (în România Lei 25.—, resp. 23,50).

POȘTA REDACȚIEI

D-lui G. — *Loco*. Ne pare rău, dar poezii, nu putem publica.

D-lui Ghimpe — *Loco*. Tocmai că e prea din cale afară glumeață. Așa nu merge, *sunt certi denique fines*. Dacă vrei s'o refaci, da.

Tigo — A fost în București, dar n'a stat decît cite-va zile. A plecat de mult. Salutări cordiale!